

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

44. szám.

Pest, majus 5. 1848

Nem kell táblabíró politika.

April 10. kezdve e lap hetenként hatszor egy közép nagyságu iven fog megjelenni, és posta útján is megrendelhető.

Előfizetési ár:

April 10-kétől június végeig, Budapesten, házhozhordással 2 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 3 ft. 30 kr.

April 10. september végeig félévre: Budapesten 5 ft. Vidékre postán borítékban 6 ft.

April 10-étől december végeig három évnegyedre:

Budapesten házhozhordással 6 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 8 ft.

Budapesten egy pengő forintjával, egy hónapra szóló előfizetést is elfogadunk.

Hirdetésektől egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 3 kr. pp. fizettetik.

Pest, majus 5.

Az 1848dik III. törvényczikk 13. §a ekképen szól.

„A ministerek egyike folyvást ő felségének személye körül lesz, s mindazon viszonyokba, mellyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, befolyván azokban az országot felelőség mellett képviseli.

E szakasz egyike azon csodálatosan szerkesztetteknek, mellyeket mindenki úgy ért a mint neki tetszik.

Legelőször is egész sor kérdés merül fel. Minő ügyek lehetnek azok, mellyek a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklik, s valljon nem lehetnek e ügyek mellyekben a competencia fori kérdés alá vonattathatnék?

Fordulhat elő olyan ügy mellyet az osztrák ministerium hazánkkal is közösnek szeretné qualificalni, de mellyről mi hallani sem akarunk. És viszont.

Továbbá ki fogja azt megmagyarázni, mit tesz az, hogy a király személye körül leendő miniszterünk az érintett viszonyokba be fog folyni?

E kitételnek semmi értelme sincsen, különösen akkor, midőn ezen befolyáshoz még a felelőség is oda van kötve.

A felelőség eszmejével csak a teljes függetlenség férhet össze, senki azokért, a mire csak amugybefolyogat, felelőséget magára nem vállalhat. —

Az osztrák ministeriumnak pedig lesz annyisze hogy módokat találjon fel miszerint ezen úgy nevezett befolyást minél inkább illusoriusá tegye.

Csak hogy erre a magyar azt fogja mondani: Nem úgy verik a cigányt.

A ministerium e kérdést ma szerencsésen kettévágta. Eszterházy Pál, ki eddig a diplomaticai stílusban mint Austriával érintkezési minister comparealt, ma a hivatalos lapban egy a nádor királyi helytartó által aláírott rendelvényben világosan külügy ministernek neveztetik.

Éljen, bravó, helyes.

Igy már aztán értjük, hogy mi ott Bécsben Eszterházy. Csak hogy aztán következtetek is maradjunk.

Olyan idöket élünk, hogy a hatalom és jog azoké, kik azt bátrak elfoglalni, s elég erősek megtartani.

Mi a külügy ministerium ezen de facto felállitását a legszebb foglalásnak tartjuk.

Mi radicalok, enthusiásták, és a magyar függetlenség mindenároni pártolói vagyunk. Mi e hirtelen egészen el vagyunk ragadtatva.

Éljen a magyar külügy-ministerium. Éljenek a várhatólag nem sokára kinevezendő derék magyar emberek is, kik e sirból feltámadott nemzetet a külvilágnál más schlandrian országoktól független szellemben képviselni fogják. —

Pest, majus 5.

Polgártársak! Az osztrák korundny Magyarországnak hadat izen!

A bécsi kormány vita-lapja közölvén a Pesti Hírlapban a status adósságok semmi ároni el nem vállalhatása tárgyában irt cikket, azt ellenséges indultatnak nevezi, s jegyzeteit e következő s ritkított betűkkel nyomtatott fenyegetéssel végzi.

„Ha Magyarország a statusadósságnak részét fizetni nem akarja, s azt a többi provinciák magokra át nem vállalják, mi lesz annak következése?

„Semmi egyéb mint nyílt háboru, semmi egyéb mint hogy Magyarország másodsor is német vérral meghodittassék.“

Polgártársak! Nem is kellett a magyarnak más egyéb, mint hogy így beszéljen a német.

Ha valamire úgy erre elmondhatjuk Shakespeare-el: Köszönöm zsidó, hogy e szóra megtanítottál! —

E szó, hogy fizessetek évenként tíz milliót, vagy újra német vérral meg fogunk benneteket hódítani, a világou a legszebb jelszó, melly alatt a legközelebbi országgyűlésre megtartjuk a követválasztást.

Ügyeink élre vannak állitva. Az ellenség nyílt sisakkal lép fel, csak hogy egyszermind kezünkbe adja a leghathatós b fegyvert arra, hogy egy pillanat alatt minden hecsületes magyar egyérzelművé legyen.

A kérdés világosan van feltéve, azt minden ember tökéletesen megértheti. Te magyar, mitán

a lörvényes uton kivitvad szabadságodat, midőn a maroknyi nemesség is kiküzdheté magát a külföldi igától most, midőn tizenöt millio hangja szól a közügyekbe, most tedd magadat nyomoru adófizetővé, mert különben háboru lesz, s a vitéz német vér így meg úgy fog titeket meghódítani.

Az ország e nyomoru fenyegetésre teljes lelkéből fog felkaczagni.

Hogyan! Az osztrákok akarnak minket meghódítani? Kik ezek az osztrákok? Ki hallott valaha ezen nemzet vitézségéről csak egy szót is?

Hogyan! Ezen süriwó és nyálkás szájjal csokolozó nemzetség így mer beszélni velünk?

Egek ura! Egy kréhvinklerlelkü bruderpublicum, Pesten jártakban be talált kapni a jó magyar borból egy halbseidlit s haza menve a falhoz csapja vörös kancsót s kardról bayonetról piztolyról puskáról és ágyukról kezd beszélni.

Na német most fogtad meg az ördögöt.

Kuttya hétszáz milliom criminalis, ez iszonyatosan meglep minket.

És e dörgő hadizenetre összecsapjuk kezünket, s reszkető kezeinkkel félnyitjuk Europa földrajzát.

Aggodalmak közt keressük, hol s a világ melly részében létezik ama hatalmas Osztrákország?

És mit találunk? Europa közepén egy térszfölddarabot, melly a mappám erős feketeárga szinnel van körülkerítve.

Csak hogy drága sógor e földnek fele legelőször is mi magyarok vagyunk. A másik feléből pedig már az olasz rész elesett, a csehek furcsa dolgokon gondolkoznak, a lengyelek pedig az alkalmat várják.

És látjuk, hogy az egész földterületből egy pár nagy herczegség marad hátra!

Az itt lakó népségnek pedig, kérdjük mi az érdeke? Az tán, hogy oktalanul ide közzénk rohanjanak, s még ott a határszéleken agyonlövésék magokat azért, hogy a bécsi uszorások, még néhány évig szedhessék a statusadósságok kamatait? Vagy tán inkább az, hogy kapjanak az lkalmon, melly által ezen iszonyatos tehertől egy csapással megmeneküljenek.

Az osztrák ministerium marczius óta több ízben hivatalosan kimondta, hogy Lombard-Velenche elestével, s a magyar financia külön váltával a status-banquerotte kikerülhetlen.

Az osztrák kormány Europa előtt mindig kicsinszerű politikát követett, itt az idö, legyen nagyszerü legalább bukásában.

Mondja ki a tökéletes banquerottot. És ha úgy is elkerülhetlen, ma inkább, mint holnap.

Magyarok! Az osztrák kormány ma elvetette álarczát. A cikkben, mellyre jelen szavainkat alapitjuk, világosan ki van mondva, hogy Magyarország meghódított, adófizető és gyarmati ország volt. És hogy most magát kiszabadította, de is-

mét fel kell vennie a bélyegző igát, vagy a dicső német vér minket ismét meg fog hódítani.

És e menydörgős szózatra megnyitjuk a historia lapjait.

És mit találunk ott? Egy nagy kötetet teli, ezen felírással: Austria története.

De e történetekből mindjárt a fele mi ránk esik. A másik fele pedig még nincs befejezve. E legsötétebb drama azon könyvben csak a negyedik felvonásig van vive. A végjeleneteknek ma vagyunk mindnyájan, kik élünk szemmel látó tanui.

És e historiát nem foghatják a bérelt udvari historicusok elferdíthetni.

Világosan látunk mindent, nagyon tudjuk, mi hogy megyen végbe.

Hol folyik hát tengernyi bőségben az a vitéz német vér, melly Magyarországot elég erős legyen újra meghódítani?

A hajdani hatalmas osztrák világ minden segédeszközeivel a német, olasz, spanyol, s belga birtokokkal sem tudott minket elnyomni.

Kiállottuk délről a Suleymannokat, nyugotról a Caraffákat.

És most a megtört fejű kigyónak nap lementig vergődő farka, ez ijesztene meg minket?

Na német, gondold meg még egyszer mit mondtál ki, s ha megmaradsz harci szándékodban, jól felkösd azt, — a miről a magyar szokta mondani hogy az neked nincsen.

Erdélyországot, néhai Ferencz császár az austriai birodalom legveszedelmesebb részének tartotta, s benne forradalom kitörésére mindig kész elemet hitt látni. Csalatkozott; soha sem fogta fel egy ország olly kevéssé a forradalom eszméjét, mint Erdély; s mi hisszük is, hogy Ferencz császár, csak Erdély irányában elkövetett borzasztó absolutisticus politikájának önérzete által jöhetett azon félszeg hitre, hogy az egy rendezett forradalmat előidézni képes és erélyes lehetne.

Most, midőn egész Europa, lánczai lerázásán vagy eltörésén iparkodik, Erdély mozgása a forradalmi teren hasonlít azon vad ember mozgásaihoz, ki először veszi meztelen testére a civilizált világ ruhadarabjait.

Rettentő ügyetlen és félszeg minden mozdulata, s a természeti vadság — itt táblabírótság — minden lépteiből kirí.

Midőn a pesti — mozgalmak hírére Kolozsvár is demonstrálni kezdett, első lépése az volt, hogy a tekintetes nemes tanácstól szólásra engedelmet kérhessen, s ez megtagadtatván — hallgatott s csak éljenzésre nyitlak meg ajkai.

Magyarország, ezen serény magaviselet és etiquette iránti hódolatra mosolygott, s azt mondá, jó fiuk azok a kolozsváriak, nem eszik meg a szurkot.

Midőn később a szerénység korlátain egy kisést túllépne, az országgyűlés egybehívása iránt választ kértek volna, feleletül nyerek hogy „takarodjanak keudtek haza“ és ők engedelmeskedtek, és haza takarodtak.

Ekkor aztán Magyarország hangosan felkaczagott s azt mondá; hogy a kolozsváriak igen derék fiuk, ennék meg a szurkot.

E hahota azonban a székelyföldig hatott, s reá kijött Pállfy János 300ad magával, s a kolozsvári etiquette tönkre silányult.

Magyarország pedig egybeszedte szája nevető izmait és komolyabb képet vágott: Jósika lemondott, az erdélyi országgyűlés napja kitűzetett s a követválasztások megkezdttek és bevégeztettek.

A követi utasítások legtöbbjeiben egy záradék van, melly szerint, ha a magyarországi nemzeti gyűlés, az erdélyi diaeta előtt tartatnék meg a követek Pestre menjenek.

E záradék volt az egyetlen tapintatteljes lépés mellyet Erdély forradalmi emberei, a jelen mozgalmak helyes felfogásából tettek.

Ezen egyetlen helyes lépést, ezen az unio könnyűszerrel létesíthetése, s így magyar honunk anyagi, mind szellemi erősödésére kiszámíthatatlan fontosságu záradékot az első független magyar ministerium használatlanul szalasztotta el.

Ez, véleményünk szerint nagy hiba volt, mert bár az unio diadala iránt teljes reményel vagyunk is, de azt sokkal előbb és sokkal könnyűbb szerűen hisszük bekövetkezendőnek, ha az erdélyi t. karok és rendek a pesti nemzeti gyűlés tereibe foglalának helyet.

Ellenvethetni ugyan, hogy majus 29dik előtt — az erdélyi diaeta megnyitásának határnapja — nálunk nemzeti gyűlést egybehívni lehetetlen volt. —

Franciaország egy trónt zuzott össze, alkotmány formát változtatott, s egyéb kétes kimenetű roppant experimentumok mellett, három hó után nemzeti gyűlésben lesz képviselve, egy olly nemzeti gyűlésben, mellynek tagjai 15 millió honpolgár által választatnak.

Az általános szavazat óriási rendezése egy erélyes és merész kormány kezében bámulatos rövid idő alatt jött létre, miért nem történhetett volna ez Magyarországon, hol a választói képesség kiterjesztése mellett is, a szavazattal bírók száma csak filigran összevet fog tenni a franciaországgal szemben?

De a kedvező alkalom már elszalasztatott, rajta többé nem segíthetünk, lássuk azért mi lenne tendő Magyarország azon esetben, ha az unio elleni reactionarius politika magának az erdélyi diaetan numericus többséget szerezni tudna, s ez által, erdélyi egyesülni ohajtó véreink, a tegnapi cikkünkben említett lépések tételére szorítatnának.

Mi hisszük, hogy a magyar jelenlegi ministerium nem fog azon philisteri phrasissal felelni, Királyhágon tuli rokoninknak, hogy törvényhozás utján igyekezzenek törekvésciknek és vágyaiknak sikert szerezni.

Hiszük, hogy a feléje jövöket nem fogja azon országgyűléshez utasítani, mellynek alkatrészei felett az 1834. és 37-ki gyűléseken a legelkeseredettebb viták folytak, azon országgyűlésre, mellynek berendelt és robotos többsége 1846—7-ben, a mult század szelleméhez illő törvényeket hozott, s azoknak dicsőítésére hosannahát kiállott, azon országgyűlésre, melly ugyanakkor üdvözölő deputatiot küldött a bécsi cancellarhoz, s rendelkezteket nyert jutalmul.

A jelenlegi magyar ministerium ezt nem tendi, a magyarhoni megyék pedig nem fogják beérni azzal, hogy Wesselényi Miklos polgártásunk nevének említésekor megszokott éljeneket dörögnek, de az unio ezen régi előharczosa mellett — ki mint Belizár fogná diadalra vezetni erdélyi rokonainkat — tömegestül fognak felkelni.

A magyar ministerium nem fogja eltaszítani a hatalmat, mellyet Erdély többsége megkívánand — csak azon okból, mert egy bérelt töredék s egy kullancs népfajzat ellenkezőt akar.

A magyar ministerium át fogja venni Erdély administratióját, ha kell a szászok és bukott bureaucratia beleegyezésével, de ha kell ellenök is.

Brdélyi rokonok, magyarhoni, polgártársak, legyetek éberek és szilárdak! Csernátóni.

B e k ü l d e t e t t :

Szerencsétlen faj vagyunk mi papok.

Ugy megszoktuk a régi rosztat, vagy inkább a rosztat régit, hogy ha teszünk is egy lépést előre, azonnal kettővel hátra ugrunk.

A budapesti káplánok, kik előtt a kor jelei nem maradtak hieroglyphok, a reform élére állottak, de csak hamar a gyávábbak közülök intimidáltatván a plebánusok mögé bujtak, kik csakugyan jól hozzá fogtak a devalvatióhoz — lön pecsovicz gyűlés és pecsovicz határozat elég, s végre hosszú vajadás után megjelent a 12 pont, mellyekért azonban a tanácskozók és koholók se istentől sem emberektől jutalmat ne várjanak, mert a pontok üresek, és a semminél csak kevéssel többet érök.

Ugyan mit kértek önök tisztelt pap-polgártársaim, és pedig olly feudal alázatos módon?

Magyar ritualét? ezt önöknek nem kérnök, hanem midnyájunknak már régen tetteleg behoznunk kellendett.

Sorsuk javítását kívánják, ez meglesz; a status a roppant egyházi jószágot aránylagosan fölosztani, és önöket illőleg fogja fizetni. Önök pestbudai káplánok 600 pengő forintnál kevesebbet el sem fogadhatnak.

Önök függetlenek akartak lenni, és nem többé játsz-labda a főnök kezében — ez barbrság volt eddig is, tovább így nem maradhat.

Ruházatban változtatást sürgetnek, ez eddig is rajtunk mult; s behogy mindeddig úgy rittunk ki a társas körökből mint a régi kornak bebalzsamolás nélkül is főnmaradt mumiai, önmagunknak tulajdonítsuk. Mem akarom többé szintilly jelentékenytelen pontjaikat elősorolni, legtöbbet ér még az, a melly a cseh papokról szól; ezeket a nemzet tovább itt tűrni nem fogja.

Illy pontok, tisztelt polgártársaim, nem igen találkozhatnak nagy sympathiával; és mit is nyertek követeléseiknek illy lebangelésánál? tán dicséretet Esztergomból? ez el fog maradni. Egy ottani kanonok börtönbe szeretné önöket záratni. Oh humán századunk barbár papja! „Et stulti aliquando sapite!“

Mást kellendett önöknek kérnök.

Mindenek előtt vallásgyakorlatunkban semmi előnyt, de korlátlan szabadságot.

Egyházunkban constitutiót; szabad püspök választást, és pedig mentül előbb, nehogy nekünk primásul egy classicus chamaeleon tolassék föl, ki a világiaknak hizelegjen, paptársait mint eddig megvesse és tiporja. Ne járjuk úgy meg a primással, mint a kath. osztály cheffjével: ki az egyház javaért mit sem tön, és a megbukott kormány zsoldjában hágott eddig is illy magasra. Mi, ha kérdeztünk volna, más férfiakat tudtunk volna a cultusministernek ajánlani, szeplőtlen jellemű férfiakat, kik csillagért vagy vörös övért lelkőket el nem adták.

Coelibatus eltörlesztését de jure, de facto ugy is meg van, pedig nagyban.

Miért élveznek mi lopva istenadta jogunkat. Osszuk meg szívünket egy szende nővel, ne pazaroljuk szívünk legnemesb érzelmeit buja kéj-hölgyekre.

A hőjt mindenkinek kedvére hagyassék; a ritualéből a sok ördög kiűzés „exorcismus“ elmaradjon.

Végre mentül előbb zsinatot, hol a megyés püspökökön kívül csak az jelenhessen meg, ki társai által küldetik. A zsinat Pesten tartassék, és mint önmagától értetik, nyilt ajtóknál.

Ennyit kellendett kérniük, és kellend még ezután kérnünk. Fenyegessenek bár börtönnel, mit sem tesz. Kiket kevés évek előtt elvükért bezártak, most a haza megváltóinak kereszteltetnek. Kicsinyben mi is ezt várhatjuk, pedig illy jutalom sok is olly embernek, ki csak keble istenétől várja jutalmát.

Daruvári.

Csak nem jó az, ha egy ember két hivatalt visel. Ha az ember Pest megye pörtárába délelőtt megy, vagy ezt látja kiakasztva: törvényszékbe parancsoltattam, vagy ezt: takarékpénztárban vagyok, délután méltóztassanak.

Nem ugy van az tekintetes táblabíró ur!

Nem lehet egy ember allevéltárnok, takarékpénztári biztos, meg táblabíró egy személyben. Tessék választani — az utolsó legnyugodalmasabb lesz.

Ha én pénztárnok volnék, megtartanám a hivatalos órát, aztán a szegény adjunctusok fölött se hetvenkedném.

Pediglen.

Hát a magyar középponti vasut mit csinál?

Mindenről többet hallhatni mint erről, melly csendes hallgatásban közelebb áll a végképpeni tönkrement, mint a végig megnyitáshoz.

Nem lehet erről semmit is hallani, mert a censorok ezredese bebörtönözte a szabad írást! többet mondok, bebörtönözve a szólásszabadságot! Mert csak halljuk, igen érdemes hogy halljuk, hogy emlékünkebe lenézés és megvetés emlékéit emeljük.

Van ott egy utasítás, vagy saját nevében nevezve Vorschrift, mellynek §sa így szól:

„Ezen társulat minden hivatalnokának a legszigorúbban megtiltatik, az ut körülményeiről nyilvános helyen írni vagy szólani.“

Ugyan mit érezzünk azon társaság iránt, melly az ország kegyéből kezdetektől itt vállalatot, ki nem elégszik meg, hogy zárkózott hivatalából kiküszöbölje e hon nyelvét, szabadalma daczára Pozsony helyett Bécsben lakik igazgatósága, e társaság, vagy inkább főmérnöke tovább menni elég vakmerő, bele kap, a polgári jogok egyike, az írás szabadsága felett még nyomasztóbban rendelkezni, mint rendelkezett az elavult kormány, sőt szentes önérdéktől áthatva a természeti jogok legszentebbit a szólásszabadságot támadja meg.

Marczius a jogok téréen felszólította a béres vegyész csinálta politikai ködöt, feltörte a rendsine alatt behozott vak engedés rablánczát, azok,

kik ezen lealacsonyítás eszközével adták magukat szabadelvű szerepbe rohantak át, bár jön még akárhány marczius, mig csak erszényökre, és szivökre nem hat, visszavonulatlanul álland a fenntebb németajku Vorschrift, mint áll még mindig.

A rejtélyes § Kazda főmérnök teremtménye, miről ha a megbízott igazgató Zichy Ferencz semmit sem tud, hivatalbani hanyagságát és figyelmetlenségét árulja el, ha pedig tud, akkor a szabad szólás és írás, ezen elidegeníthetlen emberbeni jogok legyilkolásában czinkos társ.

Már néhány éve, hogy a m. k. vasut az ország sok kedvezésében részesülve épül, s építésénél, jóllehet a magokat minden kellemetlenséggel kitévő magyar mérnök polgártársaink egészen nincsenek kizárva, de meg vannak kötve az illy utasításokkal, s sajtó útján ezen nagyszerű építmény időnkénti haladását, építési és kezelési módját nem közölhetik.

Igy tanusítják szivtelenségüket, tan és tapasztalási egyedárusságukat, azon idegenek, kiket házánkban duskálkodva élni engedünk.

Illyen titkolódzást parancsoló czikkek, bizodalatlanságra adnak anyagot, aztán a hűtlen kezelés, melly hogy itt is megtörtént, elég hivatoznom sok ismeretes nagy családokra, mellyek itt ott előfordultak, azok nyilvánosság mellett sem olly nagyszerűek, sem olly soká lappangók nem lettek volna. Titkolódzás helyzi ezen mindennapinál csekélyebb építészket, kiknek nagyobb része akkor sem érdemelt bizodalmat és figyelmet sem érdemelt, nálunk pedig világhírukké, s pártlandókká, ki ezeket pártolja és magasztalja, elpirul szégyenletében, ha ezen cseh építészek hibataljes építményeit csak futólagosan is megpillantja.

Igy van aztán a né nyulj húzzám virágoknak szükségök a titkolódzás nimbusára.

Statusgazdászati eszmék.

Le bonheur individuel ne peut être raisonnablement et solidement fondé que sur le bonheur général de l'espèce: Grivel.

Az állam tényezői ezek: a tulajdon értelemben vett gazdaszat (földművelés, marhatenyészet, erdőszet) bányaszat, mellyek természetök, ipar és kereskedés, mellyek nem természetök.

Az állami gazdák kétféle rendszert állítottak fel: az economistai (physiocrat és mercantil rendszert. Magyarország rendeltetése levén a földművelés, igen érdekes tudnunk, melly rendszer volna követendő.

Az oeconomisták fölve a fenntebb jelige. t. i. „Az egyéni boldogság okszerűen és szilárdul nem alapíthatatik egyébre, mint az emberi faj általános boldogságára.“

Részletes tanaik ezek:

1. Minden birtok a termő földből jő, csak a földből eredő javak teszik az ország gazdaságát; de szükségünk van birtokra, hogy a földet termővé tehessek. E birtokot előlegezettnak nevezik, melly átadva a földnek a birtokot megketőzteti. Ha kérdeztetnek, hol vették az emberek az első előleges birtokot? azt felelik, hogy ez találtatott termékeny éghajlatokban, és hogy az első földművelők gondja alatt folytonosan nevedett.

A nyert javaknak azon fölöslege, melly az előleget felülhaladja nevezetlik, tiszta jövedelemnek, mellytől az emberi nem boldogsága függ. Ezen jövedelem bére a munkának és elfogyasztatik. Így származik folytonos kicserélés; a föld mindig többszörözi azt, a mit az ember neki átadott, mi a fogyasztást és természetét hozza elő, ez ismét minden társaságos szövetségnek alapját veti meg, mert minden ipar közvetlen vagy közvetve a minden javak középpontjához a földműveléshez tér vissza.

3. A társaság három osztályból áll: a) természet productiv) melly a földet műveli. b) a második osztály, mellyet herének (stérile) neveznek, tartalmazza az iparosokat. c) a harmadik osztály fogyasztó, ez tulajdonosa a tiszta jövedelemnek. Ide tartoznak a király, a földes urak hivatalnokok.

A társaságban minden ezen három osztályban mozog. E részben annyira mentek a fr. oeconomisták, hogy kiszámították bizonyos tőkével, bizonyos földön, hány hasznos és boldog ember élhet. —

4. Mi a herenevezetet illeti, azt állítják az oeconomisták, hogy az ipar és a fényűzés remekei semmi értéket sem adnak az anyagnak, hogy azon munka, mellyet az iparos valamally művön tett az anyagnak nem adott több értéket, mint a mennyi szükséges a munkás eltartására, hogy a mű egész értéke földből jött, nem pedig a művész kezéből, sem a vevő erszényéből, azért e munka, ámbár igen hasznos lehet, termékenytelennek nevezetett. —

5. Állítják ugyan, hogy a csere a gazdagnak lelke, de hogy a kereskedés semmit sem termesz, hogy ez nem egyéb mint agens a természet és fogyasztó közt; és mánt illyent egészen szabadon kell hagyni; meg kell különböztetni a kereskedést a másorszori eladók trafikájától; hogy a hazai kereskedést nem kell megkülönböztetni a külfölditől, mert mindkettő csak közszolgálat. —

6. Az országos (köz) jövedelem nem adó, hanem csak egy neme a közbirtoknak, hogy t. i. az álladalomnak fejedelmi joga van az ország birtokának egy részére. Innen erősen állítják, hogy a közjövedelem csak a földbirtok után vétessék, mivel csak a föld természet, és hogy minden indirect adó (vám) káros visszahatásu a földbirtokra és földművelésre, mit kétségbeejtőleg kiszámítanak, és megmutatják, hogy a mercantil rendszer alatt épen nem beatus qui rura colit.

Ezek ellenébe Smith és követői a mercantilisták azt mondják, hogy a munka és az ipar az állam tényezője; de mindenki tudja, hogy a munkának, melly a városi fényűzés remekait készíti, semmi real értéke nincs. Liszt Ferencz azt állítja, hogy minden ország önjerejéből fejtsse ki az ipart vámok által. Hogy az ország önjerejéből fejtsse ki az ipart, az bizonyos; de nem vámok által, mert a szomszédország visszatorlást használván mind a két ország földművelése tönkre jutand. Bizonyítja ezt Austria, melly irányunkban számtalan előjoggal birt. Austria Bécs városát egy mestersegesen felcsigázott iparvárossá tevő az által, hogy Magyarországot elszigetelte. „Magyarországot“ ugymond II. Joseph Pálffy-hoz intézett levelében, gyarmatnak tekintendjük, mellyből annyi hasznót huzandunk a mennyit csak lehet. De ez által nemcsak Magyarország földművelését semmi-

sité meg, hanem Auszriát is, mint azt minden osztrák földbirtokos bizonyítja. Bécs városa minden kedvezés mellett sem bírt az iparban jelest teremteni, mert rendeltetése nem egyéb, mint földművelés.

A mercantilisták nagy eszköze a bank, mely többféle van.

1. Deposit — vagy Giro — vagy átírási bank. Ez abban áll. Betéttetik egy bizonyos összeg ezüst, arany, beiratik a letevő neve, ha valamit vesz, átíratja a betelt összeget az eladó nevére, és a cse-re végezve van.

E banknak haszna az: 1. Hogy a pénz nem koptattatik. 2. Nincs költség a pénzverésre. 3. A pénz a bankban biztos helyen van. 4. Pénzt nem kell mérni, számolni stb.

Csupán e banknak van országos haszna, ez a nagyszerű kereskedést tetemesen előmozdítja. Ilyen vala a velencei bank, mely 1170. állította fel, és 1798ban a velencei állammal együtt

elenyészett, ilyen az amsterdami és hamburgi bank. Minden más bank (hypothek-, papir- és váltóbank) nem a valódi kereskedés, hanem csak az átkereskedés, a trafico, a csalás elősegítésére, és a földművelés megsemmisítésére van irányozva. Ezt bizonyítja a történet, e végre néhány férfiakat idézendek, kik a pénzügyi élen állottak, és úgy tekintendők, mint vagy az economistai v. a mercantil rendszer képviselői.

Colbert meghívattatván a pénzügyiakra mindenben rendtelenséget és csalást talált. Az ország az uzsorások kezében volt, az állam vagyona elpazarolva, a kincstár üres, a közjövdelem két évre eleve elköltve, egy része a népnek az adó terhe alatt lesujtva, holott a másik hallatlan kiváltságokkal bírt, 90 millió adóból, melyet a népfizetett, csak 30 millió jutott a kincstárba. Colbert mindennek előtt egy finantz tanácsot állított fel, hasonló adózást és egyszerű adókezelést rendelt, a hivatalnokok és pensionariusok legioit letette,

egyszersmind az adót kisebbité, sőt a még be nem fizetett adónak egy részét el is engedte, és mégis három év alatt az ország pénzübeli állapotját helyre állította, mind a mellett, hogy egy pazar királynak XIV. Lajosnak szolgált. Főelve volt a takarékoság, mely mind a házi, mind az állami gazdasátnak alapja. — Takarékosága miatt fővénynek rágalmoztatott a letett hivatalnokok által, de a fukarság, mely privát emberben igen utálatos bűn az állami gazdában erény, azonfelül a francia gyáripart senki sem segítette úgy, mint éppen Colbert, ki csak szükséges vagy hasznosra költött. — Így lön Colbert tudtán kívül a későbbi oeconomisták feje, kik őt nagyinak nevezik.

(A többit holnap.)

H i r d e t é s e k.

MAGYAR BETŰSZEDŐK!

LUKÁCS LÁSZLÓNÁL,
a Beimelféle könyvnyomda haszonbérletjénél 10 — 15 gyors magyar szedők állandó foglalatosságot kaphatnak.

Pesten, maj. 4kén 1848.

(2) Magyar Mihál
és minden hiteles könyvvarusnál kapható:
„**Forradalom szikrák**“
Irta JENŐFI
24 lap csak 6 pengőkr.

(2) Kis természet.

Három jó huszasért.
Irta
Lukács Pál.
Kapható a szokott helyeken.

Emich Gusztáv

nemzeti könyvkereskedésében Pesten ur- és király-utca szegletén kaphatók:

Politikai kis káté,

a nép számára írta
Boross Mihály.
Ára 4 kr. pengő pénzben.

(2) Öszinte szózat a néphez,

(2) melyet a francia eredeti után átdolgozva s hazánk viszonyaira alkalmazva közreboesáttott
Udvardy Ignác.
Ára borítékba füzve 10 kr. p. p.

(2) Egy szó a szegény emberhez.

(3) Ha gazdagok vagy hatóságok e könyvecskét a pénztelen nép közt elosztás végett több példányban kívánnák megszerezni, jelenti a kiadó, hogy annak, ki 50 példányt vesz, 10, a ki pedig 100-at vesz 25 példány ráadásul adatik.
Ára tiz váltó krajczár.

(2) Magyar Mihál
könyvkereskedésében a Ferencziek terén 410 sz. alatt megjelent és minden helybeli és vidéki hiteles könyvvarusnál kapható:

Történeti Névtár

Irta Vasvári Pál.
1ső füzet Csák Máté arczképével
borítékba füzve 40 pkr, ez első füzet átvitelével az utolsónak ára is előre letcendő.

(2) 14 nap alatt megjelenik
Katekizmus
a nép használatára készíti
Friebeisz István.
Magában foglalandja az új törvényczikkeknek fejtegetését.

(2) Eladó egész birkanyáj.
Tolna megyében, Tanyai pusztán 3000 darabon fölül álló finomított birka, nagyobb osztályokban kézből nyírás után eladó — értekezhetni Pesten, Vissontai Kovács urnál, Almayi-féle kávéház feletti első emeletben, vagy Kápolnay Ignác tulajdonosnál helyben Kápolnán.

Megjelenik e lap **minden nap este.** Előfizethetni e lapra Pesten a Beimel-féle nyomdában (Al-Dunasor Piaristák épülete) és Emich Gusztáv könyvkereskedésében. — A vidéken a postahivataloknál. **EGYES SZÁM ÁRA 3 kr. pp.**